

בבית המשפט העליון

רע"א 522/11

בפני: כבוד השופט נ' הנדל

המבקש: מוסא גולסז

נגד

המשיב: עטולה קאלצ'י

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (כב' השופט י' שנלר) בע"א 1239-03-10

בשם המבקש: עוה"ד ש. בן מאיר

החלטה

1. מונחת לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית-המשפט המחוזי תל אביב-יפו (כבוד השופט י' שנלר) בע"א 1239-03-10 במסגרתו דחה את ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופטת ש' אלמגור) אשר חייב את המבקש לשלם למשיב סך בשקלים חדשים השווה ל-123,696.97 דולר וסך השווה ל-131,768.64 מרק גרמני; החזרת 5 שטיחים השייכים למשיב; הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד. המשיב, חסוי, הגיש נגד אחיינו – הוא המבקש – תביעה באמצעות אפוטרופוס לבית משפט השלום בתל-אביב-יפו. בתביעה זו טען המשיב כי המבקש מחזיק בכספיו בהתאם לדף התחשבנות מחודש פברואר 1992, עליו חתום המבקש וכי הוא מחזיק בשטיחים השייכים לו.

2. על פי המערכת העובדתית שתוארה בפסק דינו של בית משפט השלום, המשיב הפקיד בידי המבקש כספים. אותה עת התגורר המבקש בגרמניה ועסק במסחר שטיחים ואילו המשיב התגורר באירן. האפוטרופוס של המשיב (אחיו), נסע בשנת 1992 לגרמניה על מנת להסדיר את חלוקת הכספים שהחזיק המבקש עבור המשיב ובני משפחה אחרים. את הסדר החלוקה עיגן במסמך המתעד את הסכומים שפורטו לעיל, לצד שמו של המשיב וחתימתו של המבקש. האפוטרופוס אישר בחתימתו על המסמך את הסכמתו של המשיב לאמור בו. בית משפט

השלום דחה את גרסתו של המבקש, שלפיה המסמך האמור מבטא חלוקת כספים שחילקו ההורים לבני המשפחה המוזכרים בו. זאת, בהסתמך על לשונו הברורה של המסמך שאינה מתיישבת עם גרסתו וסתירות שנתגלו. נוסף על כך, נדרש בית המשפט לתוכנו של מכתב משנת 2003 ששלח המבקש למשיב אשר שימש כראיה תומכת לגרסת המשיב שלפיה המבקש החזיק בכספיו. ביחס לשטיחים, הודה המבקש בהחזקתם, אולם בהיעדר הוכחה בדבר ערכם, הורה בית משפט השלום על השבתם למשיב.

3. בהליך זה ממקד המבקש את בקשתו לסוגיה אחת שעניינה העדתו בכינוס וידאו. לטענתו, עדותו נגבתה בניגוד להוראות חוק עזרה משפטית בין מדינות, התשנ"ח-1998 (להלן: חוק עזרה משפטית) ובניגוד לאמור בתקנות לביצוע אמנת האג 1970 (גביית ראיות), תשל"ז-1977. זאת, משום שלא הוגשה כל בקשה לרשות זרה בגרמניה לחקירתו. על פי קו זה, סטייה מהוראות הדין היא "עיוות דין" ויש בה לפגוע "באופן חמור בהגנתו".

4. לאחר שעיינתי בבקשה ובפסקי הדין של הערכאות הקודמות, הגעתי למסקנה, כי דין הבקשה להדחות. בקשת רשות ערעור כשמה כן היא. אין ערעור בזכות. על העותר להרשות לו לערער לשכנע את בית המשפט שקיימת הצדקה לדון בעניין מסוים לגופו כאשר החוק אינו מחייב זאת. הלכה היא, כי רשות ערעור בפני ערכאה שלישית, אינה ניתנת כדבר שבשגרה אלא ניתנת במקרים חריגים, בהם נפסקה הלכה חדשה או במקרה בו מתעוררת סוגיה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית או חוקתית החורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת (ראו ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו (3) 123 (1982)). אין בבקשה זו כדי להצדיק מתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי". לא השתכנעתי כי מקרה זה נכנס בגדר אותם חריגים.

סעיף 13 (א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות) קובע כי לפי בקשת בעל דין במשפט אזרחי, רשאי בית המשפט – אם ראה צורך בכך למען הצדק ולפי תנאים שהורה עליהם – לצוות שעד יחקר בתצהיר על ידי אדם פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט. נפסק, כי הקלטת העדות בעזרת מכשור וידאו יכולה לתת תמונה ברורה "פחות או יותר" על מהימנותו של עד. "השיקול שגביית העדות בחו"ל תמנע מהשופט התרשמות ישירה מהעדות פחת בהרבה בחשיבותו" (ראו רע"א 3005/02 SmithKline Beecham P.L.C נ' אוניפארם בע"מ, פ"ד נו (6) 865, 868). המבקש הוא אשר עתר להשמיע את עדותו באמצעות כינוס וידאו ממקום מושבו בגרמניה. כלל ידוע הוא, כי במישור האזרחי רשאים בעלי הדין להגיע להסכמות ביחס לדיני הראיות אשר יחולו בעניינם. המבקש לא טען נגד גביית עדותו בפני בית משפט השלום. צודק אפוא בית המשפט המחוזי עת ראה בהשגה זו כהרחבת חזית, או ליתר דיוק "מעין הרחבת חזית". יתר על כן: העדר התנגדות

להגשת ראייה – אפילו תהא בלתי קבילה – ייראה כוויתור על זכות ההתנגדות ולהסכמה לקבלת אותה ראייה על ידי בית המשפט (ראו ע"א 61/84 ביאזי נ' לוי, פ"ד מב (1) 446). אך בכך לא סגי. המדובר בעניין שבסדרי דין באשר לאופן ניהול הדיון וזימון עדים (ראו רע"א 6702/09 קינד נ' חב' כספים (מבית גלובס) בע"מ (7.12.2009)). ניהול הדיון מסור לסמכותה המובהקת של הערכאה המבררת ואין ערכאת הערעור נוהגת להתערב. לכך יש להוסיף, כי פסק הדין ניתן בהסתמך על תמהיל הראיות אליו נחשף בית משפט השלום, בכללן גם עדותו של המבקש. רוצה לומר, כי עדותו לא עמדה לבדה.

5. כאמור, טענה נוספת של המבקש היא שלא הוגשה כל בקשה לרשות זרה בגרמניה לחקירתו במסגרת הליך קמא וזאת "בניגוד מוחלט לאמור הן בחוק עזרה משפטית והן באמנת האג".

המבקש מפנה לשתי הוראות חוק בעניין זה. על פי סעיף 47 לחוק עזרה משפטית, במצב בו אישר בית המשפט שהראיות דרושות לצורך הליך משפטי בישראל, רשאית הרשות להגיש למדינה אחרת בקשה לגביית ראיות. על פי תקנה 12 לתקנות ביצוע אמנת האג, החליט בית המשפט לבדו שיש לבצע בקשה לגביית ראיות במדינה החתומה על האמנה, יעביר את הבקשה למנהל בתי המשפט אשר יעבירה לרשות המרכזית באותה מדינה אשר נתמנתה על פי הוראת האמנה.

יושם אל לב, כי בכל הנוגע לדרך קבלתה של החלטה לפנות בבקשה לחיקור בעל דין, יש הבדל בין המנגנון שנקבע בחוק עזרה משפטית לבין זה שנקבע בתקנות אמנת האג. על פי חוק עזרה משפטית, בית המשפט מחליט לכאורה רק בשאלה אם הראיות דרושות לצורך ההליך המתקיים בישראל. אם קבע שהראיות דרושות לצורך ההליך המשפטי, "רשאי" היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוסמך על ידו להגיש למדינה אחרת בקשה לגביית ראיות. לעומת זאת, לפי תקנות אמנת האג, בית המשפט לבדו הוא המחליט אם להגיש בקשה לביצוע חיקור דין. במצב של סתירה בין הוראות חוק עזרה משפטית לבין הוראות אמנת האג ותקנותיה, יגברו ההוראות שבאמנה ובתקנות (ראו רע"א 8692/09 בנק דיסקונט לישראל נ' חסן (13.10.10)).

סעיף 13 לחוק עזרה משפטית ותקנה 8 לתקנות עזרה משפטית מורים כי במצב בו הוסדר עניין מסוים המפורט בסעיף 13 לחוק בהסכם בינלאומי שמדינת ישראל צד לו, גוברות ההוראות הקבועות בהסכמים. סעיף 13 (2) לחוק עניינו גביית עדות. משכך, על הנושא בו עסקינן חלה תקנה 12 לתקנות ביצוע אמנת האג, כאשר גרמניה מהווה צד לאמנה זו. השיקולים לאישור בקשה לחיקור דין בחוץ לארץ דומים לאלו שנקבעו לעניין גביית עדות מחוץ לתחום על פי סעיף 13 לפקודת הראיות, גם על דרך של וידאו קונפרנס (ראו רע"א 8692/09 דלעיל).

יוער, כי שמיעת עדות בדרך זו עשויה להיות לעיתים עדיפה על פני חיקור דין, משיש לבית המשפט הזדמנות להתרשם באופן ישיר מהופעתו של עד. בעניין קלינגהופר (ע"א 84/51 קלינגהופר נ' בלוס, פ"ד ו 198, מובא ברע"א 8692/09 דלעיל), נקבעו שלושה מבחנים שעל פיהם יקבע בית המשפט האם להתיר חיקור דין, ובהתאמה גביית עדות מחוץ לתחום. האחד, האם פניית המבקש לבית המשפט נעשתה בתום לב; השני, כלום עדותו של העד שמבוקש להעידו מחוץ לתחום רלוונטית לשאלות שבמשפט; השלישי, האם קיימת "סיבה טובה" המונעת את הופעת העד הנמצא בחוץ לארץ. במקרה דנא נראה כי בית משפט השלום לא מצא מקום להגיש בקשה לביצוע חיקור דין. המבקש היה מחויב על פי דין להופיע למשפט. הוא אשר עתר לשמיעת עדותו בוידאו קונפרנס ודאג לביצועה. בעלי הדין יכלו להסכים ביניהם על "סיבה טובה" שלא להביא את מוסר העדות לארץ וכפועל יוצא לוותר על קיום חקירה נגדית בידי המשיב. כאמור, המבקש לא הלך במסגרת הדיון בפני בית משפט השלום על אופן שמיעת עדותו. בראייה זו, עניינה של הבקשה מצוי במהותו בדל"ת אמותיהם של הצדדים ולא נמצא בה פן עקרוני או ציבורי החורג מכך.

5. אשר על כן, בקשת רשות הערעור נדחית. בהעדר תגובה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום י"ב בכסליו התשע"ב (8.12.2011)

ש ו פ ט